

NORGES HØYESTERETT

Den 14. januar 2019 avsa Høyesterett bestående av justitiarius Øie, dommerne Møse, Bull og Ringnes og kst. dommer Lindsetmo dom i

HR-2019-52-A, (sak nr. 18-070984SIV-HRET), sivil sak, anke over dom:

Spent X AS
Sparebank 1 Skadeforsikring AS (advokat Yngve Skogrand – til prøve)

mot

A (advokat Einar Ingvald Skrøder Lohne)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Ringnes**: Saken gjelder spørsmålet om et treningssenter er ansvarlig på objektivt grunnlag for skader en kvinne pådro seg ved fall fra en spinningssykkel.
- (2) Partene er enige om de faktiske omstendighetene i saken, som er beskrevet slik i tingrettens dom, som også lagmannsretten viser til:

"A (A) var på spinning-trening på treningssenteret Spent X AS (Spent) den 27. februar 2014. Da hun låste bena sine til sykkelen og skulle sette seg på sykkelsetet, knakk bolten som setet er festet til slik at hun falt bakover på en annen spinning-sykkel og traff denne med nakke og skulderpartiet. A hadde før denne hendelsen trent fast på Spent i X 3-4 ganger i uken i om lag 5 år. A har forklart i retten at 'alt gikk i svart' og at hun ble kvalm inne i spinningssalen etter fallet. Hun ble geleidet ut av personalet på Spent, og ambulanse ble tilkalt. A har etter hendelsen hatt store smerter og har forklart i retten om en utfordrende hverdag hvor hun den dag i dag har svært vondt i nakken og armen. Per dags dato kan hun kun arbeide 50%."

- (3) I mangel av andre opplysninger har lagmannsretten lagt til grunn at bolten som setet var festet med, brakk som følge av materialtretthet eller slitasje. Lagmannsretten la videre til grunn at Spent X AS ikke kan bebreides for at bolten brakk, og at A ikke kan bebreides for at uhellet skjedde med slikt resultat.

- (4) A har fått smerter i nakke, høyre skulder og arm. Sparebank 1 Skadeforsikring AS innhentet i juli 2016 en spesialisterklæring som vurderer hennes medisinske invaliditet til 19 prosent. Det fremgår av lagmannsrettens dom at A fortsatt arbeider 50 prosent, og at hun antar at situasjonen vil bli varig.
- (5) Spørsmålet om årsakssammenheng og utmåling av erstatning er omstridt mellom partene.
- (6) A reiste 22. november 2016 søksmål mot Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS med krav om erstatning. De saksøkte tok til motmæle og tok samtidig ut regressøksmål mot leverandøren av spinningsykkelen, Qicraft Norway AS.
- (7) Tingretten besluttet å dele saken slik at retten i første omgang behandlet spørsmålet om ansvarsgrunnlag.
- (8) For tingretten anførte A prinsipielt at Spenst X AS er erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag. Subsidiært gjorde hun gjeldende at selskapet hadde opptrådt uaktsomt ved mangelfullt vedlikehold av syklene.
- (9) Ved Alta tingretts dom 21. august 2017 ble Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS frifunnet. Det ble ikke tilkjent sakskostnader.
- (10) A anket dommen direkte til Høyesterett i medhold av tvisteloven § 30-2. Direkte anke ble nektet ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 10. november 2017.
- (11) Under saksforberedelsen for lagmannsretten frafalt A anførselen om at Spenst X AS var ansvarlig på grunnlag av uaktsomhet.
- (12) Hålogaland lagmannsrett avsa dom 12. mars 2018 med slik domsslutning:
- "1. Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS er sammen eller hver for seg erstatningsansvarlig for de personskader A ble påført ved skadehendelsen på Spenst X 27. april 2014.
 2. I sakskostnader for lagmannsrett betaler Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS – sammen eller hver for seg – til A 230.175 – tohundreogtrettitusenetthundreogsyttifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.
 3. I sakskostnader for tingretten betaler Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS – sammen eller hver for seg – til A 269.401 – tohundreogsekstinitusenfirehundreog – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom."
- (13) Lagmannsrettens begrunnelse for objektivt ansvar var i det vesentlige basert på at det forelå en upåregnelig svikt ved utstyret som tilfældigvis rammet A. Denne risikoen lå utenfor det hun hadde akseptert. Lagmannsretten mente videre at Spenst X AS etter en helhetsvurdering var nærmest til å bære de økonomiske konsekvensene av uhellet.

- (14) Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder i hovedsak rettsanvendelsen. Bevisbedømmelsen er påanket på enkelte punkter.
- (15) For Høyesterett har Hovedorganisasjonen Virke inngitt skriftlig innlegg til belysning av allmenne interesser etter tvisteloven § 15-8 første ledd bokstav a.
- (16) De ankende parter har videre fremlagt noen nye bevis. I det vesentlige står imidlertid saken i samme stilling som for lagmannsretten.
- (17) De ankende parter – *Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS* – har i hovedtrekk anført:
- (18) Lagmannsrettens resultat innebærer en vesentlig utvidelse av det ulovfestede objektive ansvaret.
- (19) Kravene til ekstraordinær, typisk og stadig risiko er ikke oppfylt.
- (20) Risikoen ved bruk av spinningssykkel overstiger ikke dagliglivets risiko, og treningssenteret som virksomhet frembyr ikke en ekstraordinær risiko.
- (21) Uhellet som intrådte ved at setebolten brakk, er heller ikke en typisk og stadig risiko ved spinningssykling eller virksomheten ved treningssenteret.
- (22) Det kan ikke være utslagsgivende at Spenst X AS er en kommersiell virksomhet. Det må foreligge en særskilt risiko. Ved en eventuell interesseavveining må det tas i betraktning at treningsbransjen i Norge opererer med små fortjenestemarginer og er prissensitiv. Forsikringspremiene vil bli veltet over på kundene. Heller ikke prevensjonshensynet tilsier et objektivt ansvar, i lys av at skadeevnen er svært liten, Spenst X AS har svært gode rutiner, syklene har høy kvalitet og var kjøpt hos en anerkjent og seriøs leverandør, og selskapet har serviceavtale med leverandøren. Heller ikke pulveriseringshensynet eller rimelighet tilsier at Spenst X AS skal holdes ansvarlig for skadene.
- (23) Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS har nedlagt slik påstand:
- "Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS frifinnes."**
- (24) Ankemotparten – *A* – har i hovedtrekk anført:
- (25) Lagmannsrettens dom er riktig. Det ulovfestede objektive ansvaret er et dynamisk rettsgrunnlag, som bør tilpasses samfunnsutviklingen. Omtrent 30 prosent av befolkningen benytter treningssenter, og mange bruker spinning til kondisjonstrening. Både spinningssykler og andre apparater utsetter brukerne for skaderisiko, og det er rimelig at det etableres et erstatningsrettslig vern basert på objektivt ansvar.
- (26) Skaderisikoen må vurderes i relasjon til situasjonen da skadeevnen ble realisert, det vil si da bolten brakk. Sannsynligheten for skade i en slik situasjon er langt større enn den risikoen som normalt er til stede ved trening på spinningssykkel. Syklene står tett og uten sikkerhetssone. Bena er festet til pedalene. Et fall som følge av at en bolt brykker har et stort skadepotensial, og skaden *A* ble påført er alvorlig.

- (27) Ulykken er i kjerneområdet for det ulovfestede objektive ansvaret. Den skyldtes en teknisk svikt ved utstyret og kom fullstendig uventet på A. Dette skiller seg fra situasjonen når det for eksempel sykles ute. Da vil syklisten være forberedt på risikoen for skade, noe man ikke er på et treningssenter med sykler som står stasjonært på gulvet. Brukerne forventer at det er særlig trygt å trene på treningssenter.
- (28) Risikoen var også typisk og stadig. Utlån av utstyr er selve kjernen i treningssenterets virksomhet. Utstyret er i kontinuerlig bruk, og det er en påregnelig og vedvarende risiko for at ulykker kan inntre som følge av slitasje eller materialtretthet.
- (29) Ved helhetsvurderingen taler pulveriseringshensynet, prevensjonshensynet og interessehensynet for at ansvaret plasseres hos Spenst X AS. Premiekostnaden er liten og kan spres på et større antall kunder. Det er enkelt og billig å forebygge skader, og Spenst X AS er en kommersiell virksomhet som bør være nærmere til å bære risikoen enn A, som tilfeldigvis ble rammet og fikk alvorlig skader.
- (30) A har nedlagt slik påstand:
1. Anken forkastes.
 2. Spenst X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS dømmes – sammen eller hver for seg – til å betale sakens omkostninger for Høyesterett."
- (31) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (32) Saken for Høyesterett gjelder bare spørsmålet om vilkårene for ulovfestet objektivt ansvar er oppfylt. A har frafalt anførselen om uaktsomhetsansvar, og forhandlingene i saken er delt, slik at årsakssammenheng og økonomisk tap først skal behandles hvis det fastslås at det foreligger grunnlag for ansvar.
- (33) Spørsmålet er derfor om Spenst X AS er ansvarlig på objektivt grunnlag for den skaden A ble påført da setebolten på spinningsykkelen brakk.
- (34) Jeg sier først noe generelt om vilkårene for ulovfestet objektivt ansvar og tar utgangspunkt i Rt-2009-1237 (Nordsjødykker) avsnitt 62:
- "Jeg behandler først det ulovfestede objektive ansvar. Hvor langt det rekker, må fastlegges med utgangspunkt i rettspraksis, selv om rettsutviklingen på dette området ikke kan antas å være avsluttet. Utviklingen begynte ved at skadevoldere ble pålagt ansvar for såkalt farlig bedrift. Dette kan betegnes som ansvarets kjerneområde, jf. Rt-2006-690 avsnitt 52. Senere er det objektive ansvar utvidet til å omfatte skade som følge av en stadig risiko for omgivelsene, og det bygger nå både på risikobetraktninger og interesseavveininger, se Rt-2003-1546 avsnitt 39 og 40. Av rettspraksis følger videre at det må foretas en nærmere vurdering, hvor det bl.a. spørres om risikoen er stadig, typisk og ekstraordinær, ..."**
- (35) Det må altså foreligge en risiko med visse særtrekk. Som det fremgår av sitatet, har det i rettspraksis vært lagt vekt på om risikoen er stadig, typisk og ekstraordinær. Disse faktorene vil i praksis lett gli over i hverandre. I nyere høyesterettspraksis har særlig spørsmålet om risikoen er ekstraordinær, stått sentralt. Man spør om risikoen ved den skadevoldende virksomhet eller innretning er vesentlig større enn den man generelt møter i samfunnet – det man gjerne kaller dagliglivets risiko, jf. Rt-1991-1303 (gulvluke). Hva

som nærmere ligger i dette vesentlighetskravet, kan nok variere med livsområde og risikoens art. Det som skal vurderes, er risikoens skadeevne – produktet av sannsynligheten for skade og mulig skadeomfang, jf. gulvluke-dommen på side 1306:

"Den ankende part har anført at det ikke tidligere har forekommet skader av denne art og at skaderisikoen er meget liten, selv om det erkjennes at den sannsynlige skadefølgen ville være alvorlig – slik som i dette tilfellet – dersom risikoen realiserer seg. Jeg peker på at hyppigheten av mulige skader ikke alene er avgjørende for spørsmålet om objektivt ansvar. Man må i denne forbindelse vurdere både sannsynligheten for at skade skal inntre og de mulige skadenes omfang. Jeg viser om dette blant annet til Viggo Hagstrøm, Offentligrettslig erstatningsansvar, 1987, side 155 og Peter Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 1987, side 161."

- (36) Som fremholdt i Nordsjødykker-dommen avsnitt 62, bygger det objektive ansvaret også på interesseavveininger. Denne helhetsvurderingen av hvem som er nærmest til å bære den økonomiske risikoen, blir først aktuell hvis det foreligger en særlig risiko etter de linjer jeg har redegjort for. Kravet om en slik risiko er derfor et nødvendig, men ikke tilstrekkelig vilkår for ulovfestet objektivt ansvar.
- (37) Jeg går etter dette over til den konkrete vurderingen av om det er grunnlag for objektivt ansvar i saken her.
- (38) Trening på treningssenter kan utsette brukerne for skaderisiko av forskjellig art og styrke. Det relevante vurderingstemaet er imidlertid ikke denne generelle risikoen. Skadeevnen skal vurderes i relasjon til det forhold som utløste skaden, jf. Nordsjødykker-dommen avsnitt 65. I saken her er dette knyttet til bruk av spinningssykkelen og konkret til sannsynligheten for skade og mulig skadeomfang som følge av brudd i setebolten.
- (39) Spenst X AS har organisert spinning siden år 2000 – mellom 10 og 15 timer per uke, slik det fremgår av skriftlig forklaring fra daglig leder i selskapet. Bruken har med andre ord vært omfattende og langvarig. I løpet av disse årene har det likevel bare vært to tilfeller hvor setebolten har brukket, og i bare ett tilfelle – ulykken til A – har dette medført personskade. Produsenten av sykkelen opplyser at de kjenner til to andre tilfeller av skade ved bruk av spinningssykel. Bortsett fra As skadetilfelle, skyldtes bare ett at setebolten brakk på den aktuelle sykkeltypen. I dette tilfellet fikk brukeren mindre og forbigående skader. Virke opplyser at hverken SatsElixia eller Stamina, som er de største medlemmene i Virke Trening, kjenner til skader knyttet til spinningssykler, og disse har heller ikke erfart materialsvikt på setestengene.
- (40) Selv om det tas høyde for mørketall, er følgelig skadehyppigheten forsvinnende liten når den sees i lys av spinningssykkelens omfang, både hos Spenst X AS og generelt. Sannsynligheten for skade må følgelig anses som lav.
- (41) Det må videre konstateres at skadens mulige omfang ikke er alvorlig. Ut fra informasjonen i saken er skaden som A ble påført, det eneste kjente tilfelle av skade av noe omfang. Jeg tviler ikke på at skadene er følbare for A, og at de går utover hennes livskvalitet, men i medisinsk forstand må en invaliditet på omtrent 19 prosent karakteriseres som en moderat skade.
- (42) Skaderisikoen skal, som jeg har redegjort for, sammenholdes med dagliglivets risiko. Det er nok så at spinning i et treningssenter skjer i et særlig beskyttet miljø, med tunge sykler som står stasjonært og stabilt på gulvet. Som lagmannsretten trekker frem, er det heller

ikke tvil om at ulykken kom helt uventet på A og var upåregnelig for henne. Ved vurderingen av om det er skapt en ekstraordinær risiko, er imidlertid disse forholdene ikke de sentrale, og "dagliglivet" er ikke avgrenset til situasjonen på treningssentre.

- (43) Mindre til moderate skader som skyldes trening og fritidsaktiviteter, er vanlig og en del av den generelle risiko som er knyttet til disse livsområdene. Også andre områder av dagliglivet byr på mange helt vanlige risikomomenter, som både i art, omfang og hyppighet er større enn risikoen som var knyttet til bruk av spinningsykkelen i saken her.
- (44) Etter mitt syn må det være klart at Spenst X AS ikke hadde skapt en risiko som oversteg dagliglivets risiko. Et grunnleggende vilkår for objektivt ansvar er derfor ikke oppfylt. Det er da – som jeg tidligere har redegjort for – ikke grunnlag for å foreta noen interesseavveining av hvem som er nærmest til å bære den økonomiske risikoen for ulykken.
- (45) Ankende parter må frifinnes. Det er ikke krevet sakskostnader.
- (46) Jeg stemmer for denne

D O M :

Spent X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS frifinnes.

(47)	Dommer Møse:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(48)	Dommer Bull:	Likeså.
(49)	Kst. dommer Lindsetmo:	Likeså.
(50)	Justitiarius Øie:	Likeså.
(51)	Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne	

D O M :

Spent X AS og Sparebank 1 Skadeforsikring AS frifinnes.